

Studiu de impact

Proiecte legislative cu impact asupra contractelor de credit cu consumatorii

- Limitarea dobânzilor
- Eliminarea caracterului de titlu executoriu
- Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate

București, 12 martie 2018

Obiective

Obiectivul studiului este de a analiza și prezenta impactul direct și indirect din punct de vedere economic și financiar asupra consumatorilor și economiei, decurgând din impactul asupra instituțiilor de credit, atât din punct de vedere calitativ, cât și din punct de vedere cantitativ al inițiativelor legislative privind:

- **Limitarea dobânzilor în raporturile juridice dintre consumatori și profesioniști**
Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar
- **Eliminarea caracterului de titlu executoriu pentru contractele de credit și garanțiile accesorii încheiate cu consumatorii**
Propunerea legislativă pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, precum și a Ordonanței de Urgență nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului
- **Limitarea valorii recuperabile în urma cesionării creanțelor consumatorilor la dublul sumei plătite de cesionar**
Propunerea legislativă pentru modificarea OUG nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori

Studiul nu a avut în scop următoarele aspecte:

- Analizarea din punct de vedere juridic a propunerilor legislative (de ex. din punct de vedere al constituționalității);
- Identificarea efectelor propagate prin intermediul altor tipuri de entități care ar putea fi afectate (de ex. instituții financiare nebancale).

Acest studiu a fost elaborat de către KPMG Advisory SRL în luna februarie 2018, la solicitarea Asociației Române a Băncilor și a Consiliului Patronatelor Bancare din România

1

Limitarea dobânzilor

Măsura de limitare a dobânzilor afectează în principal procesul de stabilire a dobânzilor contractuale și a ofertei de produse de creditare

Principalele modificări vizate

Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea OG 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare vizează:

- Limitarea costurilor plătitibile conform contractului de către consumator (la de 2,5 ori dobânda legală pentru creditele cu garanții imobiliare și la 18% pentru creditele de consum), respectiv a:
  - Dobânzilor și comisioanelor pe baza cărora se calculează dobânda anuală efectivă;
  - Penalităților de întârziere, majorărilor sau a alte costuri care desemnează daunele - interese moratorii.
- Aplicarea inclusiv pentru contractele de credit pentru consumatori aflate în derulare.

Obiectivul propunerii legislative conform Expunerii de motive

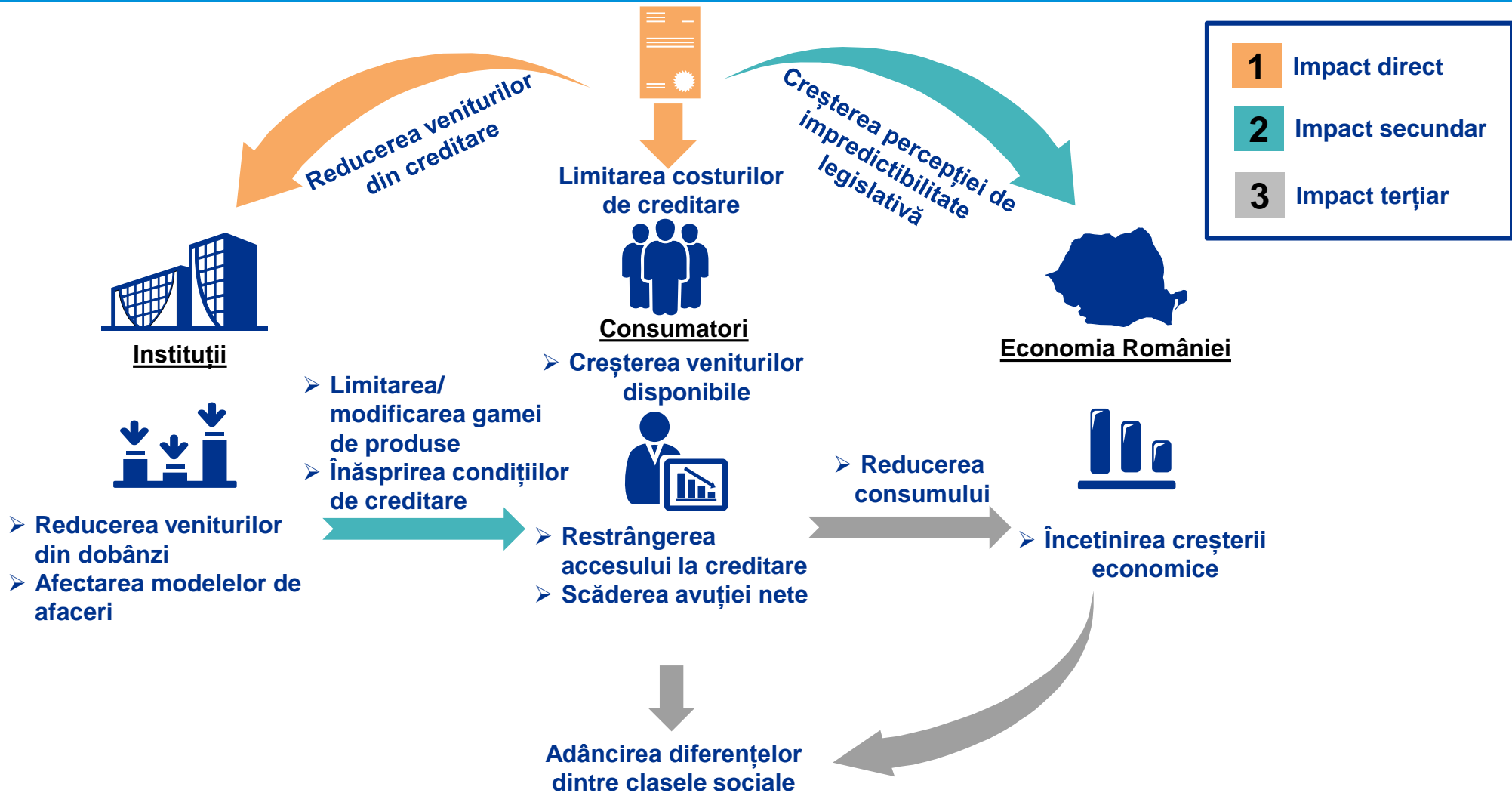
Această propunere legislativă are ca principală motivație **protejarea consumatorilor de plata unor rate de dobândă efectivă excesive pentru creditele** contractate de la profesioniști (instituții de credit și instituții financiare nebancale).

Arie principală de impact

Afectează în principal procesul de stabilire și percepere a dobânzilor contractuale pentru credite și definirea de către instituțiile de credit a ofertei de produse de creditare.

Limitarea dobânzilor

Propagarea efectelor economice

Limitarea dobânzilor

Impact asupra consumatorilor

Consumatorii care au contracte de credit în derulare ale căror rate de dobândă sunt peste plafon vor beneficia de o reducere a costurilor și implicit o creștere a resurselor disponibile pentru consum și economisire

- Plafonarea ratelor de dobândă pentru contractele aflate în derulare va reduce serviciul datoriei pentru consumatori în cazurile în care rata contractuală este peste nivelul plafonului.
- În cazul acestora se va înregistra o îmbunătățire a situației financiare ca urmare a creșterii resurselor disponibile pentru celelalte cheltuieli sau pentru a economisi.

Consumatorii ar putea să se confrunte cu o limitare a gamei de servicii financiare oferite de instituțiile de credit

Încetarea relației de creditare sau acordării anumitor facilități

- În cazul contractelor în derulare, de exemplu cele cu prelungire (carduri de credit, overdraft), instituțiile de credit ar putea opta să nu prelungească contractele de credit și să solicite rambursarea creditului.
- În vederea încadrării în plafonul pentru ratele de dobândă instituțiile de credit ar putea să decidă să renunțe la acordarea de perioade de grație la plata dobânzii pentru cardurile de credit sau la furnizarea de servicii conexe cu costuri zero.

Retragerea de pe piață a unor produse de creditare pentru persoane fizice

- În condițiile în care costurile instituțiilor de credit pentru unele produse depășesc plafonul, instituțiile pot alege să retragă produsele respective din ofertă.
- Dacă volumul activității de creditare a consumatorilor se reduce substanțial și nu justifică costurile aferente, unele instituții ar putea decide să renunțe complet la oferirea de credite consumatorilor.

Reorientarea spre creditarea în valută

- În funcție de modalitatea în care va fi aplicată limitarea dobânzilor pentru creditele în valută, având în vedere ecartul curent între dobânzile de referință la RON vs alte valute străine, ar putea avea loc o reorientare a clienților spre creditarea în alte valute, crescând expunerea acestora la riscul valutar.

Limitarea dobânzilor

Impact asupra consumatorilor (*continuare*)

Restrângerea gamei de produse și potențial a ofertei de credite pentru consumatori este de natură să conducă la limitarea concurenței pe piața creditelor de consum

- Plafonarea ratelor de dobândă poate duce atât la limitarea diversității produselor disponibile consumatorilor, cât și la reducerea concurenței de pe piață – element esențial care contribuie la protecția consumatorilor.
- În ultimii 2 ani cadrul de reglementare aferent instituțiilor de credit a fost extins pentru a solicita alinierea practicilor de creditare cu interese și obiectivele consumatorilor

Consumatorii ar putea să se confrunte cu restrângerea accesului la creditare ca urmare a înăsprii condițiilor de creditare

- Plafonarea ratei de dobândă poate avea ca efect limitarea accesului la creditare pentru o categorie de consumatori considerați a avea un risc mai ridicat, în cazul acestora costurile estimate ale instituțiilor de credit putând depăși nivelul plafonului.
- Anumiți consumatori ar putea să nu mai fie eligibili pentru creditare și vor fi nevoiți să identifice soluții alternative de finanțare sau să renunțe la achizițiile planificate
- Consumatorii care vor fi eligibili ar putea să plătească mai mult ca urmare a majorării costurilor produselor de creditare.

Tipologia limitelor aplicate în Uniunea Europeană

În general, plafoanele implementate în alte state UE sunt bazate pe media dobânzilor practicate în piață și sunt diferențiate în funcție de produs/ segment de creditare, având ca scop principal eliminarea prețurilor excesive în raport cu media pieței pe produsul/ segmentul respectiv. Plafoanele fixe sunt aplicate de regulă pentru segmentul creditelor de consum negarantate pe termen foarte scurt sau pentru credite acordate de cooperative de credit.

Aproximativ **jumătate din statele membre** ale Uniunii Europene au implementate **reguli de limitare a ratelor de dobândă** pentru credite.

Cele mai multe state au ales **plafoane bazate pe media dobânzilor practicate în piață** (rate endogene), doar patru optând pentru rate de referință exogene:

- Belgia – în funcție de rate la certificate de depozit și EURIBOR 3M;
- Olanda – dobânda legală plus 12 puncte procentuale;
- Polonia – de 4 ori rata lombard;
- Spania – doar pentru descoperitul de cont tacit dobânda maximă este de 2,5 ori rata legală.

Cele mai multe state au **plafoane diferențiate** în funcție de diverse criterii – produs, valoare împrumutată, maturitate.

În jumătate dintre state plafoanele sunt aplicabile tuturor creditelor acordate consumatorilor, în timp ce în cealaltă **jumătate limitele se aplică doar unor categorii de creditori sau unor produse specifice** (creditele ipotecare fiind în general exceptate de la limitare).

Diversitatea tipologiilor de limitare a ratei de dobândă se reflectă și în valorile plafoanelor, care **variază între 3%** (plafon variabil aplicabil creditelor ipotecare în Franța, reflectând nivelul curent al dobânzilor medii de piață în funcție de care se calculează) și **292%** (plafon fix pentru credite de consum negarantate pe termen scurt) ca rată anualizată.

Limitarea dobânzilor

Dezavantaje ale plafonului raportat la dobânda legală

Data	Rata dobânzii de politică monetară	DAE medie credite noi locuințe RON	Rată dobândă credite noi locuințe RON cu dobândă inițială fixă pe 5-10 ani*	Limită, de 2,5 ori dobânda legală
2009-12	8,00%	13,41%	6,65%	20,00%
2010-02	7,00%	12,56%	n/a	17,50%
2011-12	6,00%	9,02%	6,17%	15,00%
2013-07	5,00%	7,36%	6,94%	12,50%
2013-12	4,00%	6,11%	6,64%	10,00%
2014-10	3,00%	5,53%	6,37%	7,50%
2015-04	2,00%	4,25%	5,94%	5,00%
2017-12	1,75%	4,83%	5,09%	4,38%
2018-01	2,00%	4,90%	5,25%	5,00%
2018-02/03	2,25%	5,01% - 6,66%**		5,63%
Nivel ipotetic	0,20%			0,50%
Nivel ipotetic	0,00%			0,00%
Nivel ipotetic	-0,20%			-0,50%

Aplicarea unui sistem de plafonare a dobânzilor raportat la dobânda legală (în România: dobânda de politică monetară) are o serie de dezavantaje:

La un **nivel ridicat al ratei de referință**, **plafonul crește accelerat**, astfel încât își pierde relevanța în raport cu dobânzile practicate în piață

Un **plafon redus**, care face ca activitatea de creditare să devină neprofitabilă va duce la o **restrângere a accesului la creditare pentru consumatori**

La un **nivel redus al ratei de referință**, **plafonul poate scădea ușor la niveluri care fac nefezabilă activitatea de creditare** (sub nivelul costurilor instituțiilor de credit sau chiar la valori negative)

* Ratele de dobândă pe intervale de stabilire inițială a dobânzii publicate de BNR includ doar costul cu dobânda, fără a include costuri suplimentare e.g. de natura comisioanelor, astfel că DAE pe aceste intervale este mai ridicată decât nivelele prezentate

** DAE la credite pentru achiziția de locuințe, în afara programului Prima Casă, conform ofertelor a cinci bănci din top 10 în martie 2018; prețurile variază în funcție de criteriile de eligibilitate și costurile suplimentare (e.g. asigurarea de viață) incluse în preț

Sursa: BNR, analiză KPMG, informații publice privind dobânzile oferite de bănci

Limitarea dobânzilor

Definirea și aplicarea unui sistem de limitare a ratelor de dobândă este un proces complex, ce necesită monitorizare și reevaluare permanentă

Sistemele existente de limitare a dobânzilor sunt foarte diverse din punct de vedere al **complexității**, al **instrumentelor legale** utilizate, al **metodologiilor** aplicate, și al **produselor și segmentelor țintă**. Ele au necesitat adaptări și îmbunătățiri de-a lungul timpului, iar **adecvarea lor trebuie să fie reevaluată permanent** pentru a nu induce efecte contrare scopului pentru care au fost create.

Definirea unui astfel de sistem este un proces complex, care trebuie să adreseze cel puțin următoarele aspecte:

- Alegerea **instrumentului legal** și a **autorităților** care să **stabilească limitele** și care să **urmărească aplicarea** lor
- **Stabilirea metodologiei** de determinare a limitelor:
  - Tipologia de limite: **absolute sau relative, rate de referință endogene sau exogene**
  - **Frecvența de actualizare** a limitelor
  - **Tipuri de consumatori**
  - **Tipuri de produse**
  - Intervale de **valori ale creditelor**
  - **Moneda** creditului
  - **Tipul dobânzii** percepute: fixă sau variabilă
  - **Perioada de creditare**
- Stabilirea metodologiilor și a frecvenței de **evaluare periodică a adecvării** limitelor impuse
- Impactul asupra **programelor guvernamentale** de sprijinire a creditării
- Impactul asupra **accesului consumatorilor la credite**

2

Eliminarea caracterului de titlu executoriu

Eliminarea caracterului de titlu executoriu

Măsura afectează în principal procesul de recuperare a creanțelor de către instituțiile de credit și societățile de leasing

Principalele modificări vizate

Propunerea legislativă pentru modificarea OG 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing precum și a OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului vizează:

- Eliminarea caracterului de titlu executoriu pentru contractele de leasing/ de credit încheiate cu consumatorii, precum și pentru contractele de garanție aferente acestora;
- Limitarea penalităților și a altor obligații de plată în cazul rezilierii contractului de creditare/ leasing.

Obiectivul propunerii legislative conform Expunerii de motive

Această propunere legislativă are ca principal pilon de susținere **imposibilitatea consumatorilor de a invoca existența clauzelor abuzive la momentul încuviințării executării silite, astfel că ar fi încălcat principiul efectivității (cf. *căruia dreptul intern să nu facă imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului UE*).**

Arie principală de impact

Afectează în principal procesul de recuperare a creanțelor în cazul în care consumatorii nu își îndeplinesc obligațiile contractuale de plată aferente contractelor de creditare/ leasing.

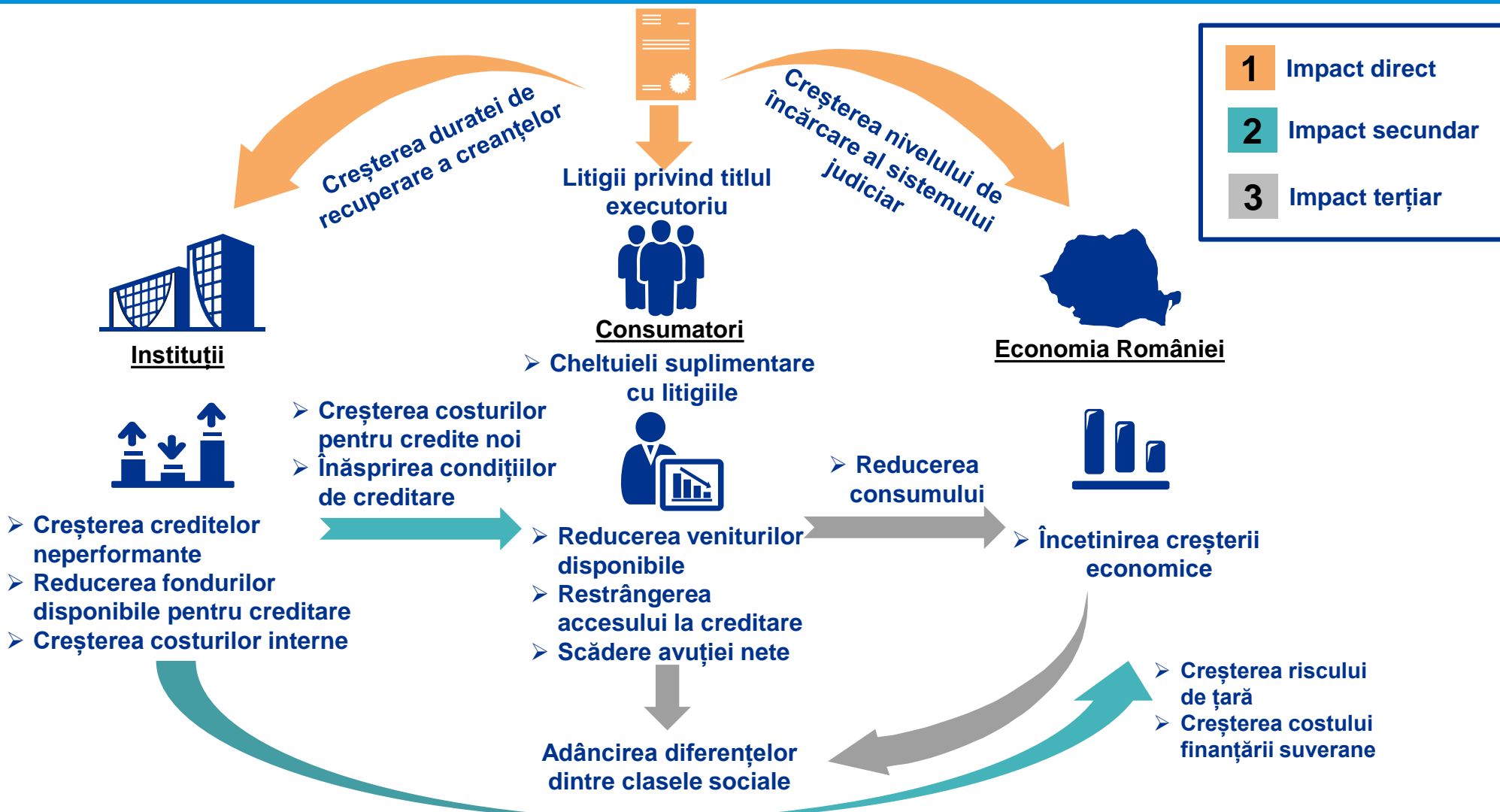
Arie de aplicabilitate

Modificarea va fi aplicabilă de la momentul intrării în vigoare, adică începând de la acel moment contractele de credit (chiar și încheiate anterior) nu vor mai constitui titlu executoriu.

Având în vedere principiul *tempus regit actum*, respectiv unui act îi este aplicabilă legea de la momentul nașterii sale, modificarea nu ar trebui să vizeze contractele pentru care procedurile execuționale au fost începute anterior, deoarece la momentul când acestea au fost demarate contractul avea calitatea de titlu executoriu.

Eliminarea caracterului de titlu executoriu

Propagarea efectelor economice

Eliminarea caracterului de titlu executoriu

Impact asupra consumatorilor

Consumatorii pentru care se vor începe demersurile în vederea executării silită vor fi nevoiți să fie parte în litigii de obținere a titlului executoriu

- Toți consumatorii pentru care alte soluții de redresare în afară de executarea silită nu sunt fezabile vor fi nevoiți să se apere în litigii inițiate de creditori, prin care se urmărește obținerea unui titlu executoriu în vederea stabilirii certitudinii, lichidității și exigibilității datoriei față de instituția de credit
- *Aceste litigii ar putea depăși ca durată 3 ani, conform estimărilor KPMG*
- Doar în cazul unora dintre consumatori litigiile ar putea conduce la modificarea sumelor datorate, de exemplu ca urmare a identificării și anulării unor clauze abuzive
- În forma actuală a legilor aplicabile, consumatorii au dreptul ca pe calea contestației la executare să solicite verificarea pe fond a titlului executoriu (i.e. contractul de credit) în ansamblul său, în mod similar cu o acțiune de drept comun.
- În prezent, conform opiniei exprimate de președinții Curților de Apel, contestațiile la executare formulate de consumatori și având ca obiect constatarea nulității clauzelor abuzive sunt scutite de plata taxelor de timbru.

Litigiile de obținere a titlului executoriu vor presupune costuri suplimentare pentru consumatori

- Consumatorii vor suporta cheltuieli suplimentare de judecată, a căror valoare crește proporțional cu durata procesului judiciar și valoarea creditului
- Identificarea clauzelor abuzive poate conduce doar la modificarea sumei de rambursat, nu și la anularea în totalitate a obligațiilor de plată.
- *De exemplu, conform estimărilor KPMG, în cazul unui credit de aprox. 75.000 lei, pentru care procesul judiciar presupune toate cele 3 etape – prima instanță de judecată, apel și recurs, costurile totale pot depăși 20.000 lei*
- Instituția de credit poate solicita instanței recuperarea acestora de la consumator ca și cheltuieli de judecată în litigiul pentru obținerea titlului executoriu.

Eliminarea caracterului de titlu executoriu

Impact asupra consumatorilor (*continuare*)

Anumiți consumatori ar putea beneficia de condiții de rambursare mai favorabile, ca urmare a unor constrângeri specifice la care sunt supuse instituțiile de la care au luat credite

- Unii consumatori ar putea beneficia de condiții de rambursare mai favorabile în cazul în care anumite instituții de credit ar fi nevoite să facă concesii suplimentare, nejustificate de situația financiară a acestora, pentru a evita efectele negative ale extinderii perioadei de recuperare.
- Astfel de situații ar fi generate de circumstanțele specifice unei instituții de credit și nu de aspecte legate de situația financiară a consumatorului

Consumatorii ar putea să se confrunte cu majorarea costurilor de creditare sau cu restrângerea accesului la creditare

- Pentru creditele noi, instituțiile de credit vor lua în considerare impactul asupra relației de creditare al extinderii duratei de recuperare a creanțelor și ar putea fi nevoite să recurgă la majorarea costului de creditare sau la înăsprirea condițiilor de creditare.
- Anumiți consumatori ar putea să nu mai fie eligibili pentru creditare și vor fi nevoiți să identifice soluții alternative de finanțare sau să renunțe la achizițiile planificate
- Instituțiile de credit ar putea să recurgă, în momentul semnării noilor contracte, la soluții alternative de asigurare a caracterului de titlu executoriu al contractelor de credit, costurile directe aferente urmând să fie suportate de consumator.

Propunerea ar aduce beneficii limitate în materie de protecție a consumatorilor, prin raportare la mecanismele existente în prezent

- Conform formei actuale a legilor aplicabile, consumatorii au dreptul neîngrădit de a iniția acțiuni în instanță pentru constatarea clauzelor abuzive anterior inițierii executării silită, fără costuri suplimentare.
- Mai mult, există la nivelul pieței și alte mecanisme care asigură protecția consumatorilor, inclusiv în ceea ce privește procesul de executare silită, care nu implică costuri suplimentare pentru aceștia

Eliminarea caracterului de titlu executoriu

Consumatorii au la dispoziție mecanisme de protecție care nu implică costuri suplimentare pentru aceștia

Legislația în materia protecției consumatorilor a înregistrat modificări semnificative ulterior crizei financiare, atât la nivel local cât și european.

Instituțiile au obligația de a dispune de un **cadru solid de administrare a reclamațiilor** care să asigure nu doar soluționarea adecvată a reclamațiilor individuale, ci și identificarea și adresarea cauzelor fundamentale comune acestora.

ANPC investighează reclamații individuale, realizează activități de control în cadrul instituțiilor și contribuie la asigurarea unui cadru legislativ eficient, aliniat specificului pieței și cadrului european.

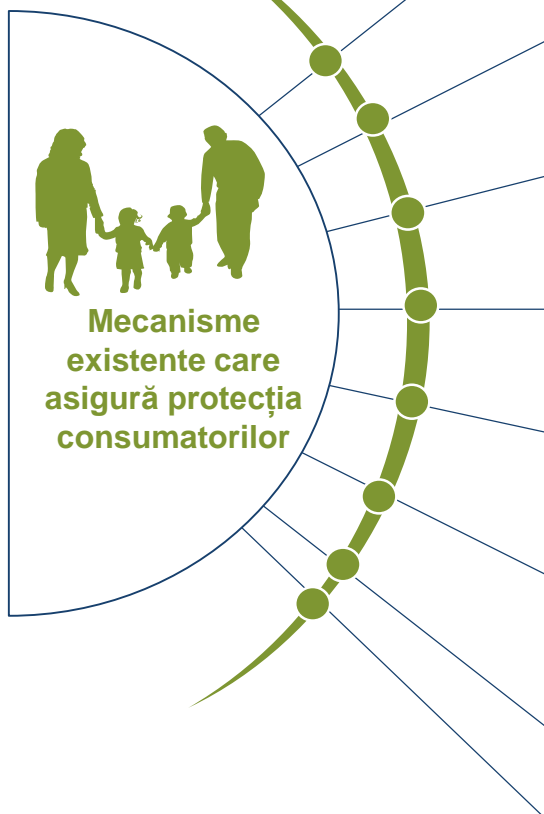
CSALB asigură un cadru extra-judiciar de soluționare a litigiilor dintre consumatori și instituții care nu presupune costuri iar termenul de soluționare este mai scurt față de termenul în instanțele judecătorești.

Sistemul judiciar oferă consumatorilor posibilitatea de a sesiza instanța de judecată în orice moment pe parcursul relației contractuale în vederea verificării clauzelor contractuale (inclusiv anterior inițierii executării silite, fără achitarea unei taxe).

Cadrul de reglementare al sistemului financiar include prevederi privind activitatea de creditare, inclusiv în ceea ce privește considerarea intereselor consumatorilor atunci când instituțiile dezvoltă produse noi sau în procesul de vânzare.

Consumatorii au acces la numeroase **surse de informații electronice** care oferă posibilitatea de a compara produse financiare sau de a afla experiențele altor consumatori, aceste mecanisme stimulând transparența pieței.

Accesul la **cursuri de educație financiară** oferite de instituții de credit, organizații sau asociații.

3

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate

Măsura afectează în principal procesul de recuperare a creanțelor de către instituțiile de credit

Principalele modificări vizate

Propunerea legislativă pentru modificarea OUG 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori vizează limitarea valorii pe care cesionarul unei creanțe o poate recupera de la consumator la dublul sumei plătite de acesta pentru a cumpăra creanța de la cedent.

Obiectivul propunerii legislative conform Expunerii de motive

Această propunere legislativă are ca principal pilon de susținere **protecția consumatorilor, în special a celor care au o situație socială dezavantajată, în cazul în care creanțele acestora sunt transferate de instituțiile de credit către instituții specializate în recuperarea creanțelor neperformante.**

Arie principală de impact

Afectează în principal procesul de recuperare a creanțelor neperformante de către instituțiile de credit prin cesiunea către instituții specializate de recuperare a creanțelor.

Arie de aplicabilitate

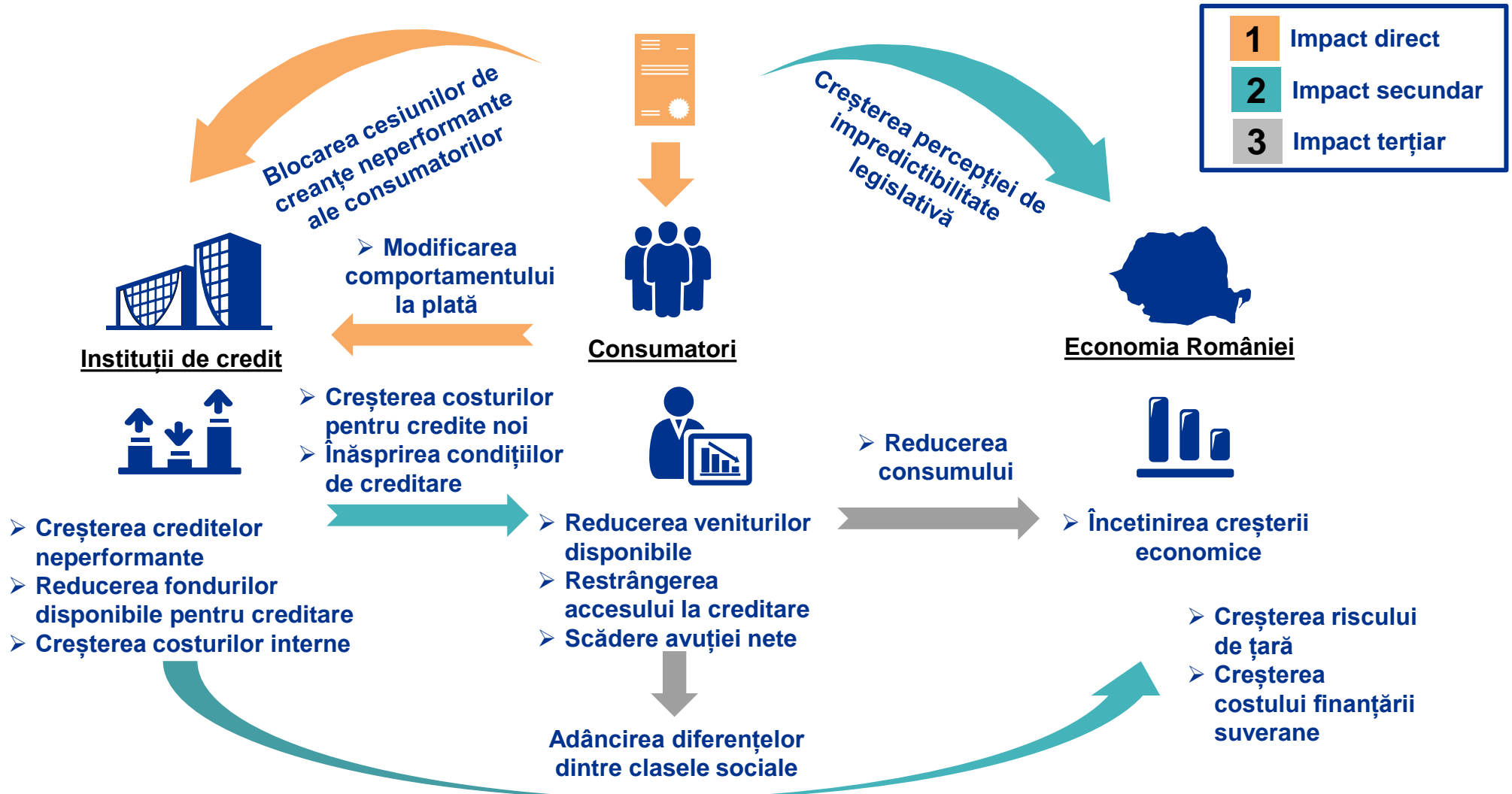
Este aplicabilă pentru toate transferurile de creanțe din credite pentru consumatori, indiferent de instrumentul juridic utilizat pentru transfer:

- cesiunea de contract;
- cesiunea de portofoliu de creanță;
- subrogația.

Vizează inclusiv contractele de credit pentru consumatori aflate în derulare.

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate

Propagarea efectelor economice

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate

Impact asupra consumatorilor

Debitorii ale căror creanțe au fost deja cesionate pot beneficia de o iertare de datorie, indiferent de situația lor economică și socială

- Consumatorii ale căror creanțe neperformante au fost cesionate către societăți specializate în recuperarea creanțelor ar putea beneficia de o iertare de datorie
- De asemenea, au posibilitatea de a răscumpăra creanța (și implicit de a-și elibera de ipotecă/ gaj garanțiile aferente, dacă este cazul) la dublul sumei plătite de societatea de recuperare pentru achiziția acesteia, dacă dispun de lichiditățile necesare.
- Iertarea de datorie se transpune într-o pierdere pentru cumpărătorii de creanțe neperformante, care nu vor mai achiziționa astfel de creanțe. Astfel, instituțiile de credit vor menține creanțele neperformante ale consumatorilor în gestiunea proprie, urmărind în continuare recuperarea acestora, fără ca debitorii să fie absolviți de plata sumelor datorate.

Anumiți consumatori ar putea beneficia de condiții de rambursare mai favorabile, ca urmare a unor constrângeri specifice la care sunt supuse instituțiile de la care au luat credite

- Unii consumatori ar putea beneficia de condiții de rambursare mai favorabile în cazul în care anumite instituții de credit ar fi nevoite să facă concesii suplimentare, nejustificate de situația financiară a acestora, pentru a evita efectele negative ale acumulării unor volume ridicate de credite neperformante, în condițiile blocării vânzărilor de astfel de credite
- Astfel de situații ar fi generate de circumstanțele specifice unei instituții de credit și nu de aspecte legate de situația financiară a consumatorului

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate

Impact asupra consumatorilor (*continuare*)

Propunerea ar aduce beneficii limitate în materie de protecție a consumatorilor, prin raportare la alte mecanisme de protecție disponibile

- Consumatorii ale căror creanțe au fost cesionate către instituții specializate în recuperarea creanțelor neperformante beneficiază de mecanisme de protecție alternative în raport cu aceste instituții
- Aceste mecanisme sunt implementate în cadrul OUG 50/2010, care stabilește obligațiile instituțiilor specializate în recuperarea creanțelor în raport cu consumatorii, iar aplicarea lor este asigurată prin intermediul ANPC și a sistemului judiciar.
- Pentru o bună funcționare a pieței secundare a creditelor neperformante, autoritățile europene recomandă implementarea de coduri de conduită pentru transferul și gestiunea creditelor neperformante

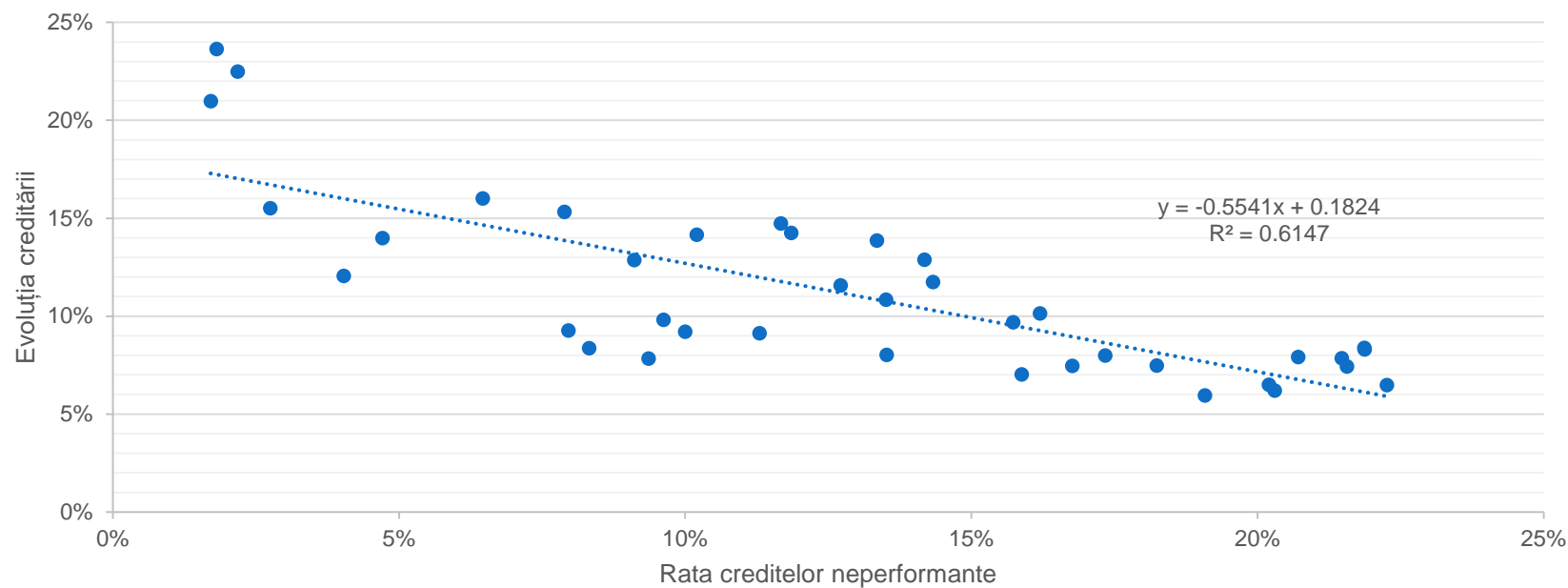

Consumatorii ar putea să se confrunte cu majorarea costurilor de creditare sau cu restrângerea accesului la creditare

- Pentru creditele noi, instituțiile de credit vor lua în considerare impactul potențial al creșterii volumului creditelor neperformante asupra capitalului, costului finanțării și profitabilității bancare și ar putea fi nevoite să recurgă la majorarea costului de creditare sau la înăsprirea condițiilor de creditare.
- Anumiți consumatori ar putea să nu mai fie eligibili pentru creditare și vor fi nevoiți să identifice soluții alternative de finanțare sau să renunțe la achizițiile planificate
- Consumatorii care vor fi eligibili ar putea să plătească mai mult ca urmare a majorării costurilor produselor de creditare.
- *Analiza cantitativă a datelor pentru România în perioada 2008-2017 indică o corelație ridicată între rata creditelor neperformante și evoluția creditării*

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate Creditarea economiei reale de către instituțiile de credit este corelată cu evoluția ratei creditelor neperformante

Analiza cantitativă a datelor pentru România în perioada 2008 – 2017 indică o corelație ridicată între evoluția creditării (măsurată ca modificare trimestrială a creditelor noi acordate de instituțiile de credit ca procent din PIB) în raport cu rata creditelor neperformante

Sursa: BNR, Eurostat, analiză KPMG

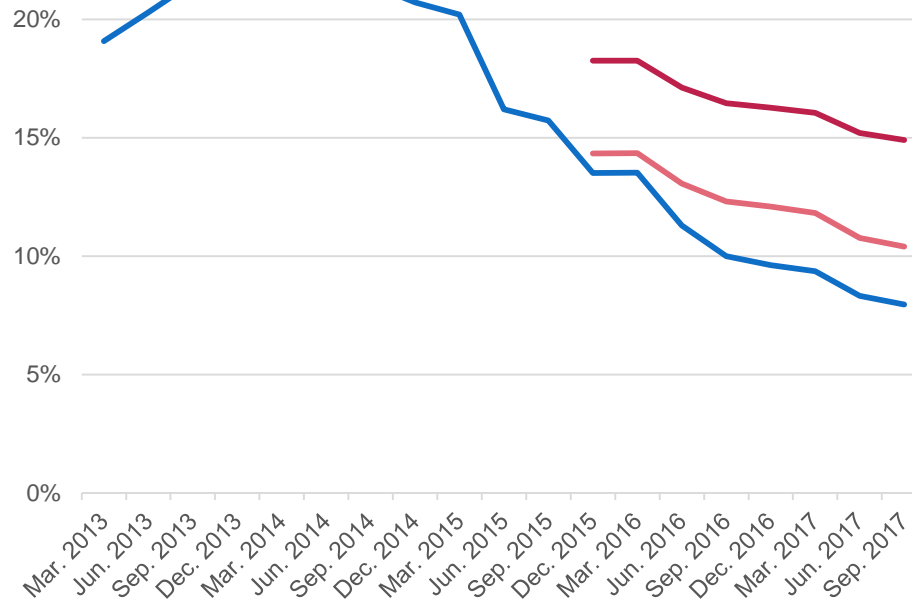
Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate

Vânzările de credite neperformante au contribuit la reducerea ratei creditelor neperformante cu 7 puncte procentuale

Volumul ridicat al creditelor neperformante la nivelul UE (evaluat în 2016 la aproximativ 1,000 miliarde EUR, i.e. 6,7% din PIB-ul UE) este considerat de autoritățile europene un risc la adresa stabilității financiare și a creșterii economice.

România a avut una din cele mai ridicate rate a creditelor neperformante din UE, reușind însă o reducere accelerată a acesteia, de la un nivel maxim de 22,26% în martie 2014 la 6,40% în decembrie 2017

Evoluția ratei creditelor neperformante în România, 2013 – sept 2017

Sursa: BNR, analiză KPMG

Graficul prezintă evoluția reală și evoluția simulată în lipsa vânzărilor NPL

Vânzările de credite neperformante din perioada 2014 - 2017 au contribuit la reducerea ratei creditelor neperformante cu circa 7 puncte procentuale, complementând măsurile luate pe linie de reglementare.

15%

Rata NPL în lipsa vânzărilor de credite neperformante din 2014-2017*
Volum estimat NPL: 47,7 mld RON

11%

Rata NPL în lipsa vânzărilor de credite neperformante de tip retail din 2014-2017*
Volum estimat NPL: 31,6 mld RON

8%

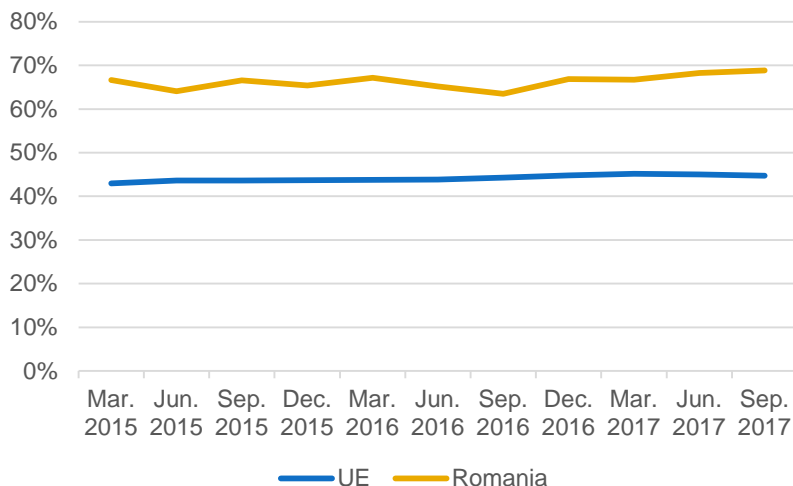
Rata NPL la 30 septembrie 2017**
Volum efectiv NPL: 23,5 mld RON

*Estimarea presupune că nu ar fi fost luate măsuri alternative de reducere a ratei NPL și că nu ar mai fi avut loc colectări în contul acestor credite neperformante

** Simularea a fost efectuată în baza nivelului NPL la 30 septembrie 2017, având în vedere că la data analizei noastre nu erau disponibile informații detaliate privind volumele de credite neperformante la 31 decembrie 2017

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate Reducerea creditelor neperformante prin soluții de piață completează măsurile interne pe linie de provizionare și restructurare

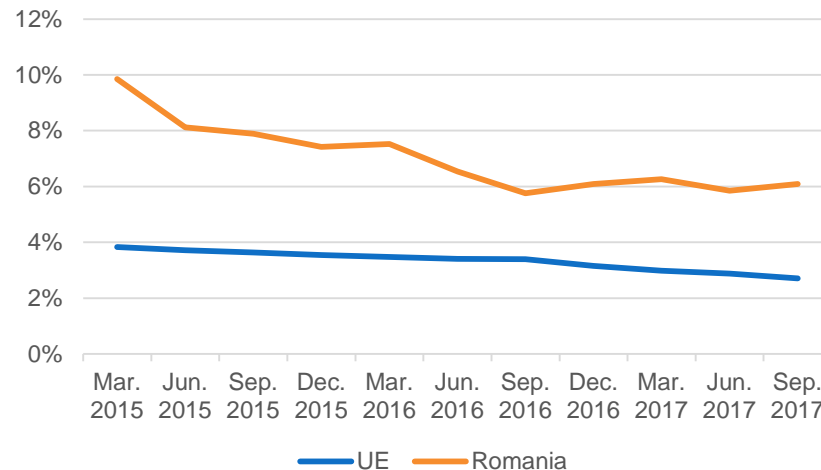
Evoluția gradului de acoperire cu provizioane, 2015-2017

Sursa: EBA, analiză KPMG

- **România are cel mai mare grad de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante la nivelul UE, i.e. 69% la septembrie 2017 (vs. 45% media UE)**
- **Sunt create astfel premisele reducerii în continuare a ratei creditelor neperformante prin soluții de piață (vânzare)**

Evoluția ratei de restructurare, 2015-2017

Sursa: EBA, analiză KPMG

- **Rata de restructurare este dublă față de media UE la septembrie 2017 (i.e. 6% vs. 3%), reflectând demersurile interne ale băncilor de reducere a neperformanței prin soluții alternative**
- **La septembrie 2017, soldul creditelor restructurate reprezenta 60% din soldul creditelor neperformante aferente populației**

Reducerea creditelor neperformante ar putea genera o capacitate suplimentară de creditare a sectorului privat de 5,6% din PIB

Reducerea ratei creditelor neperformante la un nivel de 3% ar putea genera pentru instituțiile de credit capital suplimentar de 6,3 miliarde lei, care ar putea susține un volum de credite suplimentar de 47 miliarde lei*

Credite neperformante la septembrie 2017	23,5 mld RON	
Credite neperformante pentru un nivel al ratei NPL de 3% (limita maximă de risc scăzut conform EBA)	6,2 mld RON	Menținând constant volumul de credite acordate sectorului privat
Reducere credite neperformante (valoare brută)	17,3 mld RON	
Reducere credite neperformante (valoare netă)	7 mld RON	Aplicând gradul de acoperire cu provizioane curent, pe categorii de credite
Capital obținut din vânzarea cu un discount de 10% față de valoarea netă	6,3 mld RON	
Capacitate de creditare suplimentară	47 mld RON	Menținând constante rata fondurilor proprii și gradul de risc al activelor

Creștere potențială în volumul creditării

+ 20%

În raport cu soldul creditelor acordate sectorului privat de către instituțiile de credit la 30 septembrie 2017 (233 mld RON)

Creditare suplimentară ca volum din PIB

+ 5,6%

În raport cu PIB estimat pentru 2017 (843 miliarde lei)

Sursa: estimare KPMG pe baza informațiilor la 30 septembrie 2017 furnizate de BNR, INS

*Simularea a fost efectuată în baza nivelului NPL la 30 septembrie 2017, având în vedere că la data analizei noastre nu erau disponibile informații detaliate privind volumele de credite neperformante la 31 decembrie 2017

4

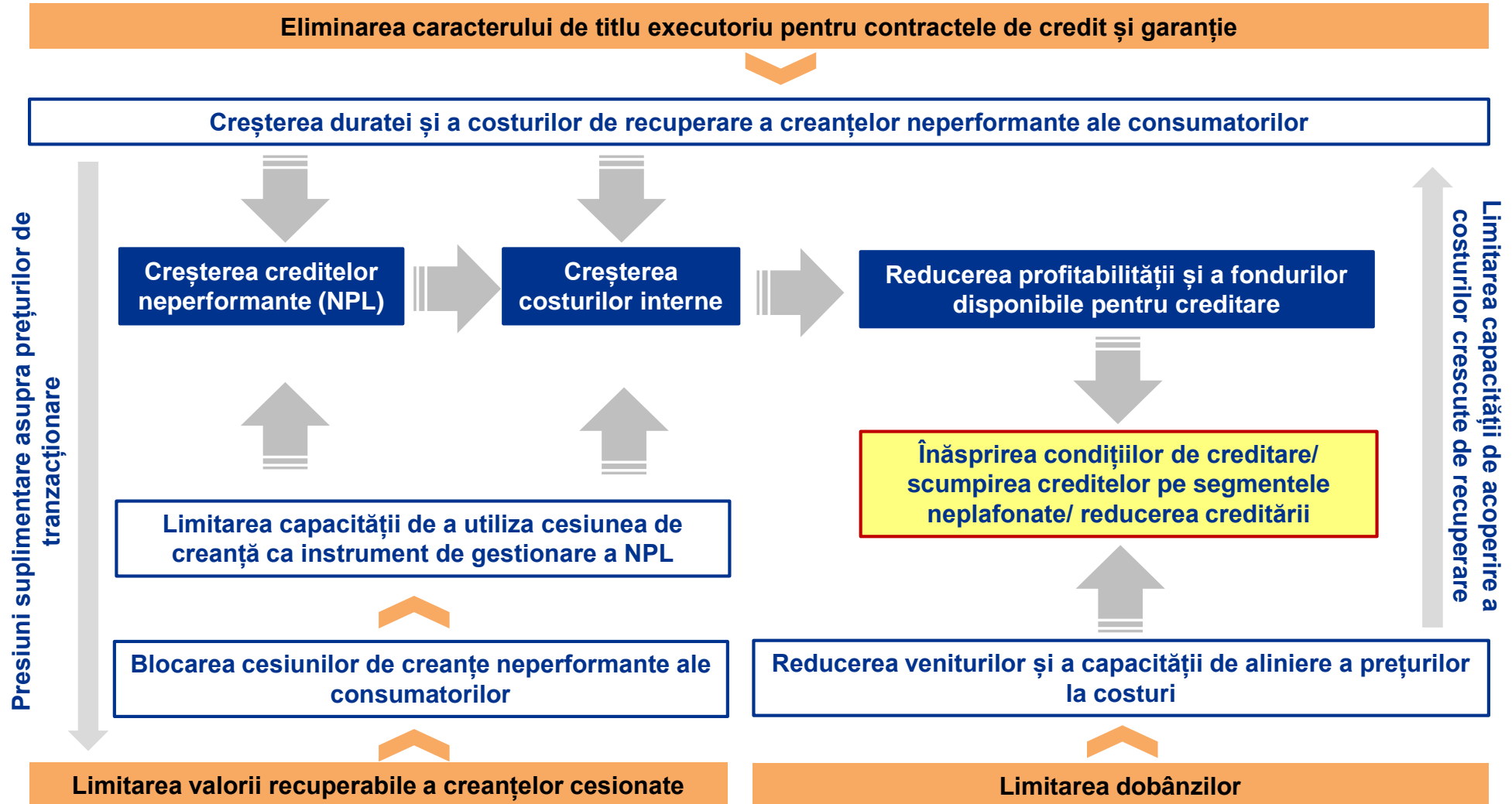

Efectele cumulative ale propunerilor legislative

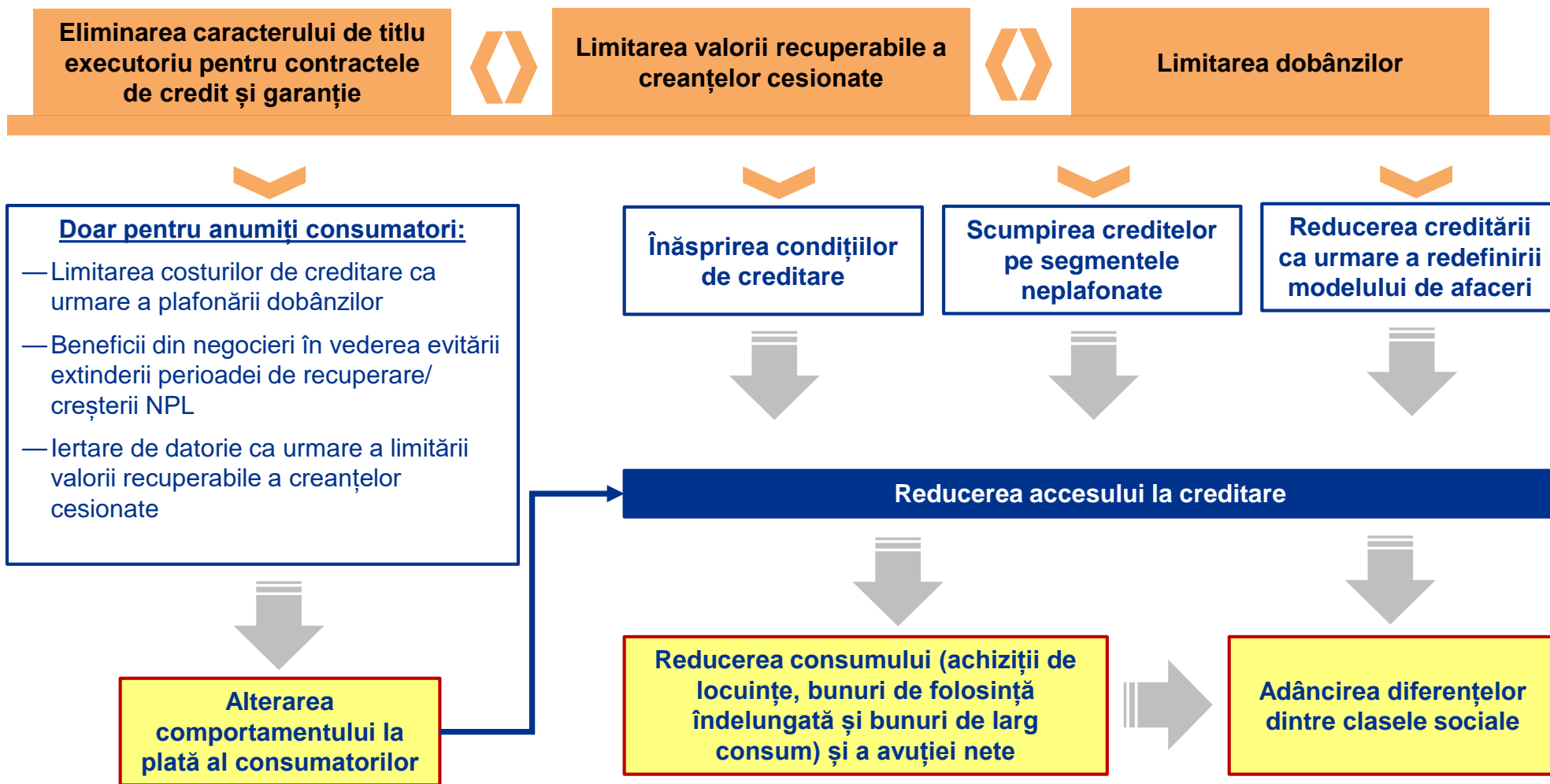
Efectele cumulative ale propunerilor legislative

Principalele interacțiuni la nivelul instituțiilor de credit

Efectele cumulative ale propunerilor legislative

Principalele acumulări de efecte la nivelul consumatorilor

Efectele cumulative ale propunerilor legislative

Impact asupra economiei

Limitarea capacității instituțiilor de utilizare a cesiunii de creanță în vederea gestionării nivelului creditelor neperformante, cumulată cu apariția litigiilor de obținere a titlului executoriu vor conduce la încărcarea suplimentară a sistemului judiciar

- Blocarea pieței secundare a creditelor conduce la acumularea de credite neperformante la nivelul instituțiilor, care vor fi nevoite să le gestioneze intern în cadrul unor procese îngreunate, de natură să determine accelerarea procedurilor de executare silită.
- Litigiile inițiate pentru obținerea titlului executoriu în vederea executării silite vor conduce la încărcarea suplimentară a instanțelor de judecată. Conform cadrului legal în vigoare, procesul civil cuprinde 3 faze de judecată – prima instanță (judecătorie/ tribunal), apel și recurs iar conform estimărilor noastre acestea se pot extinde la peste 3 ani.

Reducerea creditării pentru achiziția de locuințe poate crește presiunea asupra pieței imobiliare

- Limitarea accesului la credite pentru achiziția de locuințe ca urmare a înăsprii condițiilor de creditare ar putea pune o presiune suplimentară asupra pieței imobiliare, cu efecte negative asupra valorii bunurilor imobiliare locative.

Creșterea creditelor neperformante poate conduce la creșterea riscului de țară

- Creșterea ratei creditelor neperformante ca urmare a reducerii eficacității a două instrumente esențiale de soluționare a acestora (cadrul legal și piața secundară a creditelor) determină creșterea riscului de țară
- Creșterea riscului de țară are un impact direct asupra costului finanțării suverane și al finanțărilor acordate de instituțiile financiare, precum și asupra investițiilor străine pe termen mediu și lung.

Efectele cumulative ale propunerilor legislative

Impact asupra economiei (*continuare*)

Măsurile ar putea afecta stabilitatea și perspectivele de profitabilitate ale sistemului bancar, diminuând interesul investitorilor în acest sector

- Propunerile legislative generează incertitudini cu privire la perspectivele de profitabilitate ale instituțiilor de credit și determină creșterea cerințelor de capital, ca urmare a limitării veniturilor și creșterii provizioanelor și a costurilor interne
- Reducerea interesului investitorilor în sectorul bancar s-ar putea transpune în ieșiri de capital și ar putea determina reducerea concurenței la nivelul sectorului

Efectele asupra consumatorilor și instituțiilor de credit pot genera efecte în lanț asupra economiei în ansamblu

- Fiecare propunere legislativă, precum și interacțiunile dintre acestea sunt de natură să conducă la reducerea creditării, cu impact asupra:
  - consumului populației (achiziția de locuințe, bunuri de folosință îndelungată și bunuri de larg consum)
  - creșterii costurilor pentru creditarea persoanelor juridice (în vederea redistribuirii costurilor fixe ale instituțiilor)
- Astfel, pot fi generate efecte în lanț asupra întregii economii, respectiv reducerea veniturilor agenților economici cu impact asupra stabilității acestora pe termen mediu și lung, încetinirea creșterii economice și reducerea încasărilor la bugetul de stat.

Efectele cumulative ale propunerilor legislative

Impact asupra economiei (*continuare*)

Lipsa predictibilității legislative poate avea consecințe negative asupra mediului de afaceri și investițiilor

- Lipsa unor fundamentări riguroase și a unor analize de impact asupra mediului economic a propunerilor legislative în formă individuală și agregată generează incertitudini la nivelul mediului economic din România, reducând încrederea investitorilor existenți sau potențiali.
- Astfel de măsuri transmit un semnal negativ către comunitatea de afaceri și investitori și pot afecta planurile investitorilor pe termen lung.

Efectele cumulative ale propunerilor legislative

Impactul cantitativ potențial al reducerii creditării persoanelor fizice

O potențială reducere a creditării populației cu 1%, 2% respectiv 5% ca urmare a diminuării capacității instituțiilor de credit de a finanța sectorul privat este estimată a avea următorul impact asupra consumului, investițiilor și PIB:

Reducerea creditelor acordate populației, raportat la sold	-1%	-2%	-5%
	-1,13 mld RON	-2,26 mld RON	-5,65 mld RON
Impact asupra consumului	-0,28% -1,34 mld RON	-0,56% -2,68 mld RON	-1,39% -6,64 mld RON
Impact asupra investițiilor	-0,03% -0,05 mld RON	-0,07% -0,12 mld RON	-0,17% -0,30 mld RON
Impact asupra PIB	-0,36% -2,74 mld RON	-0,72% -5,49 mld RON	-1,80% -13,72 mld RON

Pentru comparație (medii lunare 2017):

- credite noi ca % din sold: 2,1% (2.7 mld RON)
- reducere sold: -1,3% (1.8 mld RON)

Sursa: estimări KPMG în baza unui model DSGE; pentru dimensionarea în termeni absoluți, au fost folosite valorile pentru anul 2016 conform BNR și Eurostat.

Efectele cumulative ale propunerilor legislative

Impactul cantitativ potențial al reducerii creditării persoanelor fizice și juridice

O potențială reducere a creditării populației și agenților economici cu 1%, 2% respectiv 5% ca urmare a diminuării capacității instituțiilor de credit de a finanța sectorul privat este estimată a avea următorul impact asupra consumului, investițiilor și PIB:

	-1%	-2%	-5%
Reducerea creditelor acordate populației și agenților economici, raportat la sold	-1% -2,15 mld RON	-2% -4,29 mld RON	-5% -10,73 mld RON
Impact asupra consumului	-0,45% -2,15 mld RON	-1,01% -4,81 mld RON	-2,19% -10,49 mld RON
Impact asupra investițiilor	-0,06% -0,10 mld RON	-0,12% -0,22 mld RON	-0,27% -0,47 mld RON
Impact asupra PIB	-0,58% -4,44 mld RON	-1,30% -9,94 mld RON	-2,84% -21,66 mld RON

Pentru comparație (medii lunare 2017):

- credite noi ca % din sold: 1,8% (5.9 mld RON)
- reducere sold: -1,4% (4.5 mld RON)

Sursa: estimări KPMG în baza unui model DSGE; pentru dimensionarea în termeni absoluți, au fost folosite valorile pentru anul 2016 conform BNR și Eurostat.

- **Propunerile legislative au implicații multiple** atât la nivelul consumatorilor cât și la nivel macroeconomic, ca urmare a impactului individual și agregat
- **Principalele efecte sunt reprezentate de:**
  - creșterea creditelor neperformante ca urmare a creșterii duratei și costurilor de recuperare, blocării pieței secundare a creditelor și a modificării comportamentului la plată al debitorilor
  - reducerea accesului la creditare al populației, cu potențial de propagare la nivelul de ansamblu al economiei – cu beneficii limitate în planul protecției consumatorilor
- **La nivel european există demersuri** de îmbunătățire a cadrului de protecție a consumatorilor și de stimulare a soluționării nivelurilor ridicate de credite neperformante, având în vedere că acestea sunt considerate a reprezenta un risc la adresa stabilității financiare și a creșterii economice
- În forma actuală, propunerile legislative ridică o serie de incertitudini cu privire la aria și modul de aplicare, care ar trebui clarificate în scopul analizei.
- Având în vedere cele de mai sus, precum și limitările informațiilor publice care ar trebui utilizate pentru cuantificarea impactului cantitativ, **o analiză aprofundată de impact (cost-beneficii)** ar putea fi realizată doar în baza unor informații oficiale detaliate furnizate de părțile implicate.

5

Metodologie și limitări

Abordare metodologică

Propunerile legislative au făcut obiectul unor analize individuale în cadrul cărora a fost utilizată o bază cât mai largă de informații relevante disponibile în mod public cu privire la contextul curent și la mecanismele financiare și economice locale și europene. În acest sens, au fost parcurse următoarele etape principale:

Identificarea contextului curent, în baza legislației locale și europene relevante, practicilor recunoscute de piață precum și a rapoartelor relevante emise de autorități sau grupuri de lucru ale acestora la nivel local sau european.

Identificarea și analiza efectelor potențiale directe și indirecte precum și succesiunea acestora în baza principiilor general valabile de micro și macroeconomie, după caz, precum și în baza principiilor de bază ale pieței monetare și ale piețelor financiare.

Analiza impactului cantitativ a fost realizată, după caz, prin intermediul ilustrărilor numerice simplificate utilizând informații disponibile în mod public. De asemenea, având în vedere că prin natura inițiativei legislative analizate poate fi afectată oferta de credit, este analizat impactul acestora în fluctuațiile ciclului de afaceri utilizând un model DSGE (Dynamic Stochastic General Equilibrium) cu fricțiuni financiare în care a fost încorporat sectorul bancar, obiectivul principal fiind de a înțelege rolul de intermediere bancară în transmiterea impulsurilor monetare și de a analiza modul în care șocurile sunt transmise către economia reală.

Pentru scopul prezentei analize au fost identificate interacțiunile prevederilor legislative precum și a efectelor acestora identificate în cadrul studiilor de impact individuale.

Efectele potențiale identificate au fost sintetizate cumulat pe fiecare arie de impact, respectiv:

- Consumatori
- Instituții de credit
- Economie

Informațiile ale căror sursă este indicată a fi BNR au fost preluate din website-ul BNR, unde sunt accesibile în mod gratuit.

Bibliografia extinsă care a stat la baza analizei este prezentată în cadrul studiilor de impact individuale întocmite de KPMG.

Limitări ale abordării metodologice

Informațiile care au stat la baza întocmirii acestui studiu sunt limitate la informații disponibile în mod public din surse oficiale, care au fost indicate specific în cadrul fiecărei secțiuni sau generic în cadrul secțiunii Bibliografie. Nu am avut obligația de a stabili sau de a evalua nivelul de încredere al acestor surse sau de a verifica corectitudinea și completitudinea informațiilor furnizate de către acestea. În cazul în care am identificat anumite limitări ale informațiilor utilizate, acestea au fost indicate în mod specific în cadrul studiului.

Informațiile furnizate de modelul utilizat pentru cuantificarea impactului cantitativ potențial asupra economiei încorporează limitările aferente caracteristicilor seriilor de date utilizate precum și limitările aferente metodologiei identificate în studiile de specialitate. Impactul cantitativ obținut reprezintă estimări care pot diferi de valorile efectiv înregistrate, având în vedere complexitatea mediului macroeconomic și a sectorul financiar și a factorilor care acționează asupra acestora.

Analiza realizată a utilizat informațiile disponibile public până la data furnizării studiului, KPMG neavând obligația actualizării sau extinderii acestora în cazul în care apar modificări ale proiectelor legislative sau ale datelor, studiilor sau rapoartelor utilizate pentru identificarea și cuantificarea efectelor.

Concluziile noastre au fost formulate pe baza informațiilor identificate conform metodologiei descrise, considerând că acestea sunt corecte, complete și adecvate pentru scopul studiului nostru.

Comentariile furnizate de către noi în cadrul studiului nu reprezintă o opinie juridică sau o recomandare de a acționa într-un anumit fel. Serviciile și comentariile oferite în cadrul studiului nu implică asumarea de către KPMG de responsabilități de decizie. Procedurile pe care le-am efectuat în vederea realizării studiului sunt limitate în natură și scop conform celor stabilite prin scrisoarea de angajament care a stat la baza întocmirii studiului.

Limitarea răspunderii

KPMG nu garantează că informațiile prezentate în studiu răspund obiectivelor oricărei terțe părți, alta decât ARB și CPBR, care are acces la studiu. KPMG nu este răspunzătoare pentru deciziile aparținând autorităților publice sau entităților/ organizațiilor/ persoanelor cu atribuții și competențe în domeniu.

KPMG nu datorează și nu acceptă nicio obligație față de terțele părți care au acces la studiu, decurgând în orice manieră și pe orice bază, și nu va fi ținută răspunzătoare pentru nicio pierdere, daună sau cheltuială de orice natură, cauzată de utilizarea de către terțe părți a studiului, a informațiilor cuprinse în acesta sau a declarațiilor emise în legătură cu acesta sau care sunt în alt fel o consecință a accesului terțelor părți la studiu. În aceste condiții, dacă orice terță parte dorește să se bazeze pe studiu și pe declarațiile formulate de KPMG în legătură cu acestea, va face acest lucru exclusiv pe riscul său. Orice terță parte trebuie să facă propria evaluare a aspectelor menționate în prezentul studiu.

© 2018 KPMG Advisory S.R.L., a Romanian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks of KPMG International.